

AGENDA PŘEBYTKU STÁTNÍHO ROZPOČTU ZA ROK 2016 VE VYSÍLÁNÍ ČRO

*Analýza objektivity a vyváženosti
vybraných pořadů odvysílaných ČRo v období od 3. 1. do 13. 1. 2017*

Mgr. Filip Rozsival, Mgr. Zdeněk Dytrt

13. 9. 2017

ZADÁNÍ A CÍL ANALÝZY

- **Zadavatel:** Rada Českého rozhlasu.
- ◁ **Zadání:** Jak stanice Radiožurnál a ČRo Plus zpracovaly ve zvoleném období téma rozpočtového přebytku za rok 2016 a souvisejících diskusí o rozpočtové a daňové politice ČR?
- **Cílem analýzy** bylo zjistit, nakolik si ČRo během stanoveného období v určených pořadech počínal v souladu s povinnostmi média veřejné služby, to zejména v oblastech:
 - a) poskytování **objektivních, ověřených**, ve svém celku **vyvážených** a **všestranných** informací pro svobodné vytváření názorů
 - b) působení ČRo coby **fóra pro veřejnou diskusi**, v níž je možno vyjadřovat **široké spektrum názorů a hledisek**

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

- ⟨ **Agenda setting** (McCombs, Shaw)
- ⟨ **Mediální obraz a mediální rámce** (Entmann)
- ⟨ **Objektivita a vyváženost** (Westerstahl)

VÝZKUMNÉ OTÁZKY

- **HVO: Postupoval Český rozhlas při pokrytí tématu rozpočtového přebytku ve sledovaném období v souladu s povinnostmi média veřejné služby uvedenými v Zákoně 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu a v Kodexu Českého rozhlasu?**

- **Kvantitativní analýza**
 - **A/ Jaké rutinní postupy** užil Český rozhlas při pokrývání agendy rozpočtového přebytku? **Jak tematicky strukturoval agendu** rozpočtového přebytku?
 - **B/ Jaké interpretační rámce** využíval ČRo při reprezentaci agendy rozpočtového přebytku?
 - **C/ Umožnil Český rozhlas ve svém vysílání prezentaci širokého spektra názorových pozic** k tématu rozpočtového přebytku? Nebyla jednostranně zvýhodňována určitá názorová perspektiva a jiné potlačovány?

- **Kvalitativní analýza**
 - **D/ Dopouštěli se kmenoví žurnalisté ČRo v medializaci daného tématu věcných či profesních pochybení?**
 - **E/ Objevil se v určeném vysílání favorizující či defavorizující přístup** k některým aktérům dané agendy či reprezentantům názorových perspektiv svědčící o ztrátě nestrannosti či dokonce podjatosti?
 - **F/ Byly v určeném vysílání adekvátně a správně uváděny afiliace** pozvaných respondentů?

VÝZKUMNÝ SOUBOR

1) Radiožurnál:

- ⟨ Vysílání ve dnech **3. – 6. 1. 2017 a 9. – 13. 1. 2017** v čase **6:30 – 16 hod.**
- ⟨ Relace pořadů **20 minut Radiožurnálu** od 17:05 a **Hlavní zprávy v době 18 – 18:30** (včetně publicistického bloku).

2) Plus:

- ⟨ Vysílání ve dnech **3. – 6. 1. 2017 a 9. – 13. 1. 2017** v čase **6:00 – 13:00 hod.**
- ⟨ Titulkové pořady ČRo Plus **Den podle, Názory a argumenty a Den v 60 minutách.**

◁ *Definice analytických jednotek*

- ◁ 1. Základní analytická jednotka – **zvukový příspěvek**, který tematizoval problematiku rozpočtového přebytku.
- ◁ 2. Další typ použitý v kvalitativní analýze - **promluva/výrok profesionálního komunikátora** (moderátora, reportéra, komentátora) a jeho **komunikační chování**.

◁ *Výběr analyzovaných jednotek*

- ◁ 1. prvostupňová rešerše na základě výskytu sledované agendy v příspěvcích – nalezeno 67 příspěvků
- ◁ 2. vyřazení mimotematických příspěvků / promluv
- ◁ 3. vstup do analýzy – 57 příspěvků (36 zpravodajských a 21 publicistických, 24 Radiožurnál, 33 Plus)

◁ *Analýza prezentuje závěry vyčerpávajícího šetření*

POUŽITÉ METODY, OPERACIONALIZACE

◁ Výzkumná metoda:

- ◁ kvantitativní - *explorativní obsahová analýza*
- ◁ kvalitativní - *kvalitativní obsahová analýza*

Operacionalizace jednotlivých úrovní výzkumu:

◁ příspěvek:

- téma příspěvku (dominantní / vedlejší motiv),
- stopáž v sekundách,
- typ příspěvku (žánrové členění),
- počet příspěvků a jejich distribuce v čase.

■ zdroje a mluvčí:

- typ zdroje / mluvčího
- sound bite (čistá stopáž promluvy nekmenových mluvčích ČRo)
- stranická a profesní identifikace (politik, expert, vox pop apod.)

◁ téma:

- tematické interpretační rámce a subrámce.

KVANTITATIVNÍ ANALÝZA

Pozice tématu v rámci příspěvků

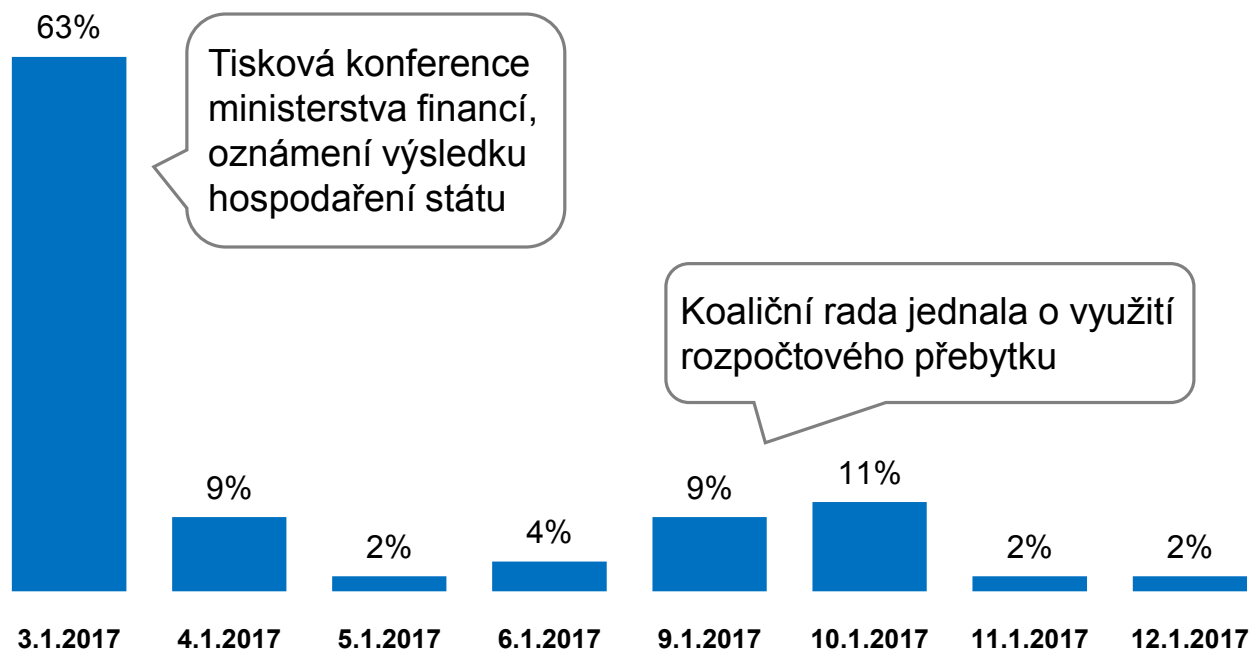

- ☛ **Hlavní téma** – téma rozpočtového přebytku tvoří hlavní agendu příspěvku
- ☛ **Vedlejší téma** – téma je pojednáno v rámci jiné agendy (např. daňová reforma)

pozice tématu	zpravodajství	publicistika	celkem
	v %	v %	v %
hlavní téma příspěvku	97 %	76 %	89 %
vedlejší téma příspěvku	3 %	24 %	11 %
celkem	100 %	100 %	100 %

- ☛ Téma rozpočtového přebytku mělo ve sledovaných příspěvcích **většinou pozici hlavního tématu** – zejména ve zpravodajství.

Časová osa výskytu tématu

◁ Sledované období: 3. 1. – 6. 1. a 9. 1. – 13. 1.

- ◁ **Radiožurnál:** rozmezí 6:30 – 16:00 hodin a relace Dvacet minut Radiožurnálu a Hlavní zprávy od 18:00.
- ◁ **Plus:** rozmezí 6:00 – 13:00 hodin a relace Den Podle, Názory a argumenty a Den v 60 minutách.

Informační zdroje ČRo

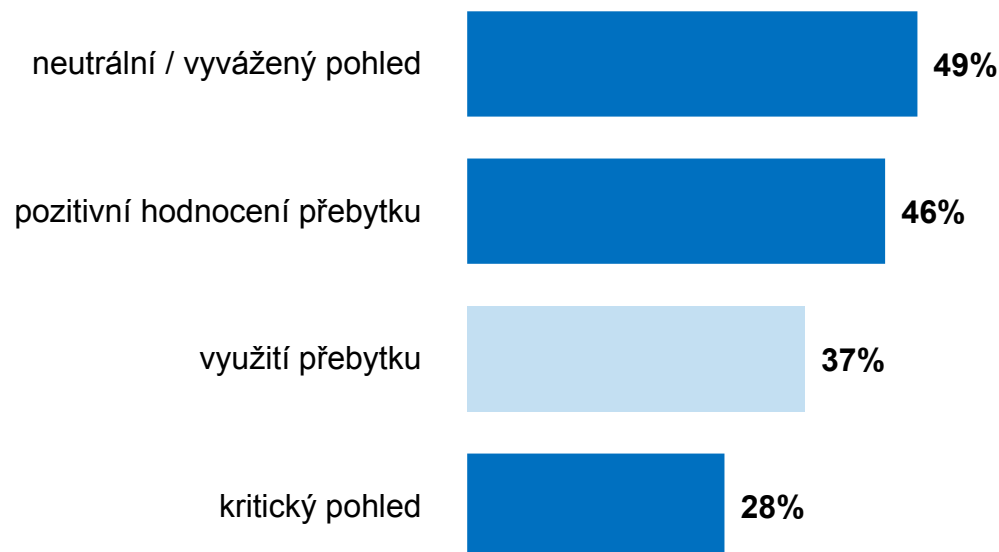
informační zdroje ČRo - souhrně	v %
Andrej Babiš	19 %
ekonomové, experti	17 %
ministerstvo financí	15 %
ostatní koaliční politici	11 %
ostatní koaliční strany	7 %
opoziční politici, opoziční strany	9 %
politici mimo stranické spektrum	4 %
pracovníci ČRo	4 %
ostatní zdroje	13 %
celkem	100 %

- ☞ V celkovém pohledu byl nejvyužívanějším informačním zdrojem k agendě rozpočtového přebytku **ministr financí Andrej Babiš** (19 %). Na dalších místech to byli **ekonomové a jiní experti** (17 %), **ministerstvo financí** (15 %) a **ostatní koaliční politici** (11 %). Relativně málo byli informačními zdroji **opoziční politici a strany** (9 %).

Interpretační rámce příspěvků

- Interpretační rámce třídí příspěvky podle způsobu, jakým byl vytvářen (rámován) obraz agendy rozpočtového přebytku. Klíčovým kritériem pro tvorbu rámců bylo, zda se příspěvek **primárně zaměřuje na příčiny a souvislosti vzniku rozpočtového přebytku**, anebo se zabývá **především problematikou využití získaných prostředků**. Příspěvky, které se zabývaly primárně okolnostmi vzniku rozpočtového přebytku, jsme zařadili do tří základních rámců: pozitivního hodnocení rozpočtového přebytku, neutrální či vyvážený pohled a kritický pohled na okolnosti vzniku přebytku

Struktura interpretačních rámců

hlavní rámce	subrámce	v %
neutrální / vyvážený pohled	vyvážení pozitivního a negativního hodnocení	42 %
	struktura – zdroje přebytku – neutrální	7 %
pozitivní hodnocení přebytku	úspěch vlády	26 %
	neadresně pozitivní	11 %
	dobrý výsledek ministra / ministerstva financí	9 %
využití přebytku	využití přebytku	37 %
kritický pohled	nekompetence vlády, ministerstva	14 %
	růst ekonomiky, makroekonomické faktory	9 %
	manipulace s čísly	5 %

Rámec neutrálního / vyváženého pohledu – nejčastěji kombinace pozitivního a kritického pohledu na agendu přebytku.

Rámec pozitivního hodnocení – častěji úspěch vlády a její politiky než ministra či ministerstva financí

KVALITATIVNÍ ANALÝZA

- ◊ V rámci kvalitativní analýzy jsme se zaměřili na identifikaci a popis profesních pochybení kmenových novinářů ČRo.
- ◊ Cílem bylo zjistit, zda byly v rámci zkoumaného vysílání dodrženy **zásady objektivního a vyváženého informování** a zda nedocházelo **k profesním chybám**, které negativně postihují objektivitu, vyváženost, faktičnost a nestrannost.

KVALITATIVNÍ ANALÝZA

◁ Oblasti profesních pochybení sledované v rámci analýzy

- **nekorektní interpretace** (např. zkreslování, zveličování...)
- **sugestivní otázky** (vkládání odpovědi do samotné otázky)
- **informační nepřípravenost a/nebo věcná nepřesnost** na straně moderátora /komentátora/ reportéra ČRo
- **nepřesné odkazování na zdroj** (odkaz na zdroj neuveden nebo uveden nepřesně)
- **používání argumentů, které nelze spojit s jasně definovaným zdrojem** ze strany kmenových žurnalistů ČRo
- **neschopnost moderátora korigovat “fauly”** (např. zesměšňování či užití vulgarizmů) na straně diskutujících
- **neovládnutí emocí moderátora / reportéra ČRo** (ironie, sarkasmus, zesměšňování)
- **zjevné projevy moderátora/ reportéra ČRo de/favorizující zemi/stranu/ politika** nebo politický/ hodnotový proud
- **neoddělování faktů a názorů** (pouze u zpravodajství)
- **nekorektní interpretace dat** výzkumů veřejného mínění nebo jiných údajů / statistik.

KVALITATIVNÍ ANALÝZA

Hlavní zjištění - zpravodajství

- ⌋ Moderátoři i redaktoři ČRo ve zkoumaném zpravodajství pokrývající agendu rozpočtového přebytku **zachovávali korektní a nestranný postoj.**
- ⌋ Identifikovali jsme **pouze dílčí pochybení:**
 - ⌋ Prezentování informací, které **nelze spojit s jasně definovaným zdrojem:**
 - „*Za 2 hodiny oznámí ministerstvo financí, jak loni hospodařil stát. Podle předběžných informací by měl státní rozpočet skončit ve výrazném přebytku. Bylo by to poprvé po víc než 20 letech.*“ (3. 1. 2017, Hlavní zprávy ve 12:00).
 - „*Podle listopadových údajů je rozpočet v přebytku.*“ (3. 1. 2017, zprávy ve 13:00).
 - ⌋ Uvádění názorů **blíže nespecifikovaných odborníků:**
 - „*Ekonomové už dříve upozornili...“*, *Podle analytiků ... rostla ekonomika pomaleji.*“

KVALITATIVNÍ ANALÝZA

Hlavní zjištění - publicistika

- ◊ Moderátoři většinou **zachovávali korektní a nestranný postoj** a dopouštěli se pouze dílčích pochybení.
 - ◊ Ojedinelý výskyt **sugestivně formulovaných dotazů** (vkládání odpovědí do otázek):
 - *„A počítám, že stejně tak ohodnotíte i návrh KDU-ČSL, který chce tu část přebytku směřovat na zlepšování života lidí na venkově“* (Ranní Plus, 11. 1. 2017).
 - *„Pane poslanče Laudáte, prezident Zeman v Interview Plus na Českém rozhlase Plus ve středu řekl, že naopak vidí prostor pro zvyšování daní, aby bylo více peněz například na zdravotnictví nebo na školství. S tím, předpokládám, asi nesouhlasíte?“* (Ranní Plus, 13. 1. 2017).
 - ◊ Obdobně jako ve zpravodajství – **nejasně uvedené zdroje**, nejednoznačně specifikovaní odborníci:
 - *„Ekonomičtí experti se pozastavují nad tím ...“*

KONTROLA AFILIACÍ

- Analýza se zaměřila na **kontrolu afiliací všech mluvčích**, kteří ve zkoumaném vysílání k agendě rozpočtového přebytku vyjadřovali, ať už živě, nebo ze záznamu.
- Moderátoři či redaktoři obou stanic **postupovali v naprosté většině případů při uvádění afiliací mluvčích korektně** a takovým způsobem, aby bylo zřejmé, z jakých pozic a na základě jakých kompetencí se mluvčí k agendě rozpočtového přebytku vyjadřovali.
 - Politici** - byla uváděna stranická či politická příslušnost mluvčího a zastávaná politická funkce.
 - Experti** - expertní či profesní specializace mluvčího a institucionální příslušnost mluvčího.
 - Novináři** - mediální příslušnost, případně i blíže specifikována pozice.
 - Veřejnost / vox populi** – plné jméno mluvčího.

KONTROLA AFILIACÍ

- ◁ **Identifikované nepřesnosti** afiliací mluvčích:
 - ◁ **Nepřesné afiliace** mluvčích z ČRo:
 - „*Naše analytička Jana Klímová*“, „*kolega komentátor Petr Hartman*“.
 - ◁ **Neuvedení jedné z více relevantních afiliací**: např. u ekonomického experta ODS Jana Skopečka nebylo uvedeno, že je zároveň poslancem strany – posílení expertní pozice na úkor stranické.

HLAVNÍ ZÁVĚRY

- ☛ **HVO: Postupoval Český rozhlas při pokrytí tématu rozpočtového přebytku ve sledovaném období v souladu s povinnostmi média veřejné služby uvedenými v Zákoně 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu a v Kodexu Českého rozhlasu?**
 - Tématu byla věnována pozornost **ve zpravodajství i publicistice obou stanic**. Převážná většina příspěvků byla vysílána **v první den sledovaného období**.
 - Při rámování agendy byl využit **zejména rámec neutrálního či vyváženého hodnocení**, poměrně **často i rámec pozitivního hodnocení** (dosažení přebytku bylo kladně hodnoceno většinou účastníků odborné i politické diskuze).
 - ČRo se při referování **snažil vyvažovat různé názorové pozice ke zkoumané agendě**. Názory ministra financí a koaličních politiků byly vyvažovány především odbornými a expertními stanovisky, méně často názory opozičních politiků. Domníváme se, že adekvátní by byl **větší prostor pro prezentaci stanovisek opozičních politiků**.
 - Kmenoví žurnalisté ČRo se dopouštěli **jen dílčích a méně závažných pochybení** – zejména nepřesné odkazování na zdroj, ojediněle pokládání sugestivních otázek. Afilie mluvčích byly v naprosté většině případů uváděny korektně.

HLAVNÍ ZÁVĚRY

- ◁ V rámci pokrývání agendy rozpočtového přebytku za rok 2016 ČRo poskytl objektivní, ověřené, ve svém celku vyvážené a všestranné informace pro svobodné vytváření názorů a postupoval v souladu se svými povinnostmi média veřejné služby.

DĚKUJEME ZA POZORNOST